

Pelastustoimi ja varautuminen

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen A- ja B-kiireellisille tehtäville hälyttämä muodostelma

1 Asian kuvaus

Aluehallintovirasto teki Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen A- ja B-kiireelliselle tehtävälle hälytetyistä muodostelmista selvityksen osana Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokseen syksyllä 2024 kohdistamaansa valvontakäyntiä. Selvitystyössä kävi ilmi, että pelastuslaitoksella on ollut touko-syyskuun 2024 aikana kaikkiaan 151 sellaista A- tai B-kiireellistä tehtävää, joissa ensimmäinen hälytysvaste ei ole täyttänyt pelastusryhmän vaatimusta (Liite 1). Näistä tehtävistä oli kaikkiaan 52 sellaista tehtävää, joissa pelastustoiminnan johtaja on arvioinut paikalle saadut henkilöstö- ja/tai kalustoresurssit riittämättömiksi tilanteen alussa. Näiden 52 tehtävän joukossa oli 36 sellaista tehtävää, joihin ei ollut hälytetty lisäyksikköä.

Aluehallintovirasto käynnisti aiheesta valvonta-asian. Valvonta-asian käynnistämisen perusteena on asian merkittävyys lain tarkoittaman tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen pelastustoiminnan suorittamisen sekä toimenpiteiden viivytyksettömän ja tehokkaan suorittamisen kannalta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on vastaanottanut samaa aihetta koskevan kantelun syksyllä 2024. Aluehallintovirasto on päättänyt siirtää kantelun (ESAVI 40515/2024) käsittelyn hoidettavaksi tämän valvonta-asian yhteydessä.

2 Pelastuslaitoksen antamat tiedot

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos selvitti A- ja B-tehtävälle hälytettävää muodostelmaa kirjallisesti valvontakäynnille etukäteen laatimassa aineistossaan ja suullisesti valvontatilaisuudessa. Pelastuslaitoksen mukaan hälytysvasteet on suunniteltu niin, että A- ja B-tehtävälle hälytetään aina vähintään pelastusryhmän kokoinen muodostelma. Henkilöstövajeen ja hyvinvointialueen säästöjen vuoksi paloasemien työvuorovahvuutta on jouduttu laskemaan tilapäisesti siten, ettei tehtävään ainoana muodostelmana hälytetty pelastusyksikkö täytä pelastusryhmän

vaatimuksia. Näitä tilanteita varten pelastuslaitokselle on laadittu ohje, jonka mukaisesti päivystävä palomestari tai yksikön esimies hälyttää tarvittaessa toisen pelastusyksikön tehtävälle.

3 Aluehallintoviraston näkemys asiasta

Aluehallintoviraston näkemyksen mukaisesti A- ja B-kiireelliseen tehtävään tulee hälyttää ensimmäisessä hälytysvasteessa vähintään pelastusryhmän kokoinen muodostelma. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen hälytysohje, periaatteet muodostelmien hälyttämässä ja hälyttämisen toteutus eivät vastaa pelastustoimen järjestämislaissa ja pelastuslaissa asetettuja sekä voimassa olevassa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa tarkennettuja vaatimuksia. Kyseessä on pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 18 §:ssä tarkoitettu huomattava puute.

4 Perustelu

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa ja pelastustoimen tehtävänkäsittelyohjeessa on määritelty A- ja B-kiireelliset tehtävät seuraavasti:

- *A – kiireellisyysluokan tehtävä edellyttää välitöntä ihmisen, ympäristön tai suurien omaisuusarvojen pelastamista. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.*
- *B – kiireellisyysluokan tehtävä on varmentamaton, mahdollisesti henkeä pelastava tai suuria lisävahinkoja estävä tehtävä. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.*

Pelastustoimen tulee hälyttää saamiinsa tehtäviin muodostelma niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Välitön ihmisen, ihmishengen, ympäristövahinkojen tai suurten omaisuusarvojen pelastamiseen tai suurten lisävahinkojen estämiseen liittyvä pelastustoimen tehtävä edellyttää vähintään pelastusryhmän kokoista muodostelmaa, jotta tehtävä voidaan suorittaa viivytyksettä, tehokkaasti ja työturvallisesti. Kaikissa A- ja B-kiireellisissä tehtävissä ei ole määritelmän mukaista vaativaa tehtävää pelastustoimelle ja osassa niistä pelastustehtävät kyetään suorittamaan pelastusryhmää pienemmällä muodostelmalla. A- ja B-kiireellisten tehtävien ensimmäinen hälytysvaste ei voi kuitenkaan olla pelastusryhmää pienempi muodostelma, koska varmistettua tietoa pelastustehtävän vaativuudesta ei hälyttämishetkellä ole olemassa.

A- ja B-kiireellisiä tehtäviä, joihin Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on hälyttänyt pelastusryhmää pienemmän muodostelman, ei voida pitää satunnaisena tai määrältään vähäisenä. Päivystävän palomestarin tai

yksikön esimiehen tekemä täydentävien yksiköiden hälyttäminen aiheuttaa viiveen, joka vaarantaa pelastustoiminnan viivytyksettömän ja tehokkaan toteutumisen A- ja B-kiireellisissä tehtävissä. Tämän lisäksi Etelä-Suomen aluehallintoviraston tekemästä selvityksestä (Liite 1) käy ilmi, että täydentävä yksikkö hälytettiin vain 23 %:ssa niistä A- ja B-tehtävistä, joissa ensimmäisen hälytetyn yksikön vahvuus ei täyttänyt pelastusryhmän vaatimuksia. Pelastuslaitos ei ole siis noudattanut omaa ohjettaan lisäyksiköiden hälyttämiseksi.

Näiden syiden vuoksi kyseessä on huomattava puute palvelutasossa.

Etelä-Suomen aluehallintoviraston näkemys vastaa aiempaa päätöstä (ESAVI/41513/2023) sekä Lounais-Suomen aluehallintoviraston päätöstä (LSAVI/5543/2021), joissa alueen pelastustoimi on määrätty korjaamaan hälytysvasteet siten, että pienin sallittu muodostelma pelastustoimen A- ja B-kiireellisille tehtäville on pelastusryhmä, joka koostuu ryhmänjohtajasta ja kolmesta miehistön jäsenestä. Päätöksen mukaan muodostelma voidaan koota useasta ensimmäisessä hälytysvasteessa tehtävään hälytetystä yksiköstä.

5 Selvityspyyntö

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelta pyydetään tällä asiakirjalla selvitys A- ja B-tehtäviin hälytettävistä muodostelmista. Selvityksessä pyydetään vastaamaan alla lueteltuihin kysymyksiin:

- 1. Luettelo A- ja B-kiireellisistä 1.1.-30.11.2024 väliseltä ajalta tehtävistä, joihin ensimmäisessä hälytysvasteessa on hälytetty pelastusryhmää pienempi muodostelma.** Luettelon tulee sisältää seuraavat tiedot: hälytysselosteen numero, päivämäärä, ensimmäisen hälytysvasteen yksikkö/yksiköt ja niiden vahvuus, tehtävän kiireellisyysluokka (Erica) sekä tehtävätyyppi. Ensimmäiseen hälytysvasteeseen luetaan yksiköt, joiden hälytysaika on enintään 30 sekuntia myöhemmin kuin ensimmäisen hälytetyn yksikön Pronto-järjestelmään kirjautunut hälytysaika.
- 2. Luettelo kohdan 1 tehtävistä, joissa hälytysvastetta ei ole täydennetty pelastusryhmäksi.**
- 3. Selvitys tehdyistä tai suunnitelluista toimenpiteistä sekä niiden aikataulusta, joilla pelastuslaitos on korjannut tai suunnitellut korjaavansa hälytysohjettaan ja A- ja B-tehtävälle hälytettävää ensimmäistä hälytysvastetta.**

Selvitys on toimitettava Etelä-Suomen aluehallintovirastolle sähköpostilla osoitteeseen pelastus.etela@avi.fi ja kirjaamo.etela@avi.fi viimeistään 14.2.2025. Määräajan noudattamatta jättäminen ei estä valvonta-asian viemistä eteenpäin.

Aluehallintovirasto harkitsee selvityksen perusteella, antaako se asiaan liittyvän korjausmääräyksen. Mikäli korjausmääräys päädytään antamaan, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi ennen korjausmääräyksen antamista. Mikäli korjausmääräystä ei anneta, tehdään asiasta päätös, joka toimitetaan Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle tiedoksi.

6 Sovelletut oikeusohjeet

Pelastustoimen järjestämislain (613/2021) 3 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Lisäksi pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Järjestämislain 17 ja 18 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on valvoa, että hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Jos palvelutasossa on aluehallintoviraston arvion mukaan huomattavia puutteita tai epäkohtia se voi asettaa ne korjattavaksi määräajassa.

Pelastuslain (379/2011) 2 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan pelastustoiminnalla tarkoitetaan kiireellisiä tehtäviä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia.

Pelastuslain 27 § 2 momentin 4 kohdan mukaan hyvinvointialue päättää, millä tavoin pelastuslaitos huolehtii alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä. Lain 32 §:ssä määritellään tarkemmin pelastustoiminnan sisältö. Pykälän toisen momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi.

Pelastuslain 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohje on laadittava siten, että hätäkeskus voi hälyttää pelastustoimintaan lähimmät tarkoituksenmukaiset yksiköt riippumatta siitä, miltä hyvinvointialueelta ne ovat. Pelastuslaitosten on huolehdittava hälytysohjeiden valtakunnallisesta yhteensovittamisesta sekä pelastuslaitosten kesken että Hätäkeskuslaitoksen kanssa. Pelastuslaitoksen yksiköiden hälyttämisen periaatteet pelastustoimen kiireellisille tehtäville tulee perustua ajantasaiseen hälytysohjeeseen.

Sisäministeriön laatiman pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje (21/2012) ohjaa pelastustoimen suunnittelua ja järjestämistä.

Toimintavalmiuden suunnitteluohje sisältää sisäministeriön näkemyksen siitä, millä pelastustoiminnan muodostelmilla ja vähimmäishenkilöstömäärällä A- ja B-kiireellisyysluokan tehtävät kyetään hoitamaan asianmukaisesti ja lain edellyttämällä tavalla. Sen mukaan pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymä ovat A- ja B-kiireellisyysluokan tehtäviin hälytettäviä pelastustoiminnan muodostelmia.

Jos riskiarvion perusteella on arvioitavissa, että onnettomuustilanteesta kyetään selviytymään pelastusryhmää pienemmällä kokoonpanolla, voidaan ohjeen mukaan tilanteeseen hälyttää pelastusryhmää vähemmän voimavaroja. Tällaisia tilanteita voivat olla esim. avunantotehtävät sekä tarkistus- ja varmistustehtävät. Näiden tehtävien kiireellisyysluokka on C tai D.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus on ratkaisussaan (20/0562/1) todennut, että vaikka sisäministeriön ohjeet eivät ole sitovia, voi aluehallintovirasto käyttää ohjetta apuna arvioidessaan pelastuslain mukaisten edellytysten täyttymistä. Hallinto-oikeuden ratkaisu ja sisäministeriölle säädetty pelastustoimea koskeva ohjaustehtävä huomioiden, pelastustoiminnan muodostelmien hälyttämisessä tulee noudattaa suunnitteluohjeen reunaehdoja.

7 Lisätiedot

Lisätietoja antavat pelastusylitarkastajat
Sampsa Lintunen (sampsa.lintunen@avi.fi, +358 295 016 649) ja
Ilkka Heinonen (ilkka.heinonen@avi.fi, +358 295 016 042)

Yksikön päällikkö
Pelastusylitarkastaja

Mira Leinonen

Pelastusylitarkastaja

Sampsa Lintunen

Jakelu

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, pelastusjohtaja Veli-Pekka Ihamäki

Liite

Liite 1: Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksen A- ja B-kiireelliset tehtävät,
joihin on hälytetty ensimmäisessä hälytysvasteessa pelastusryhmää
pienempi muodostelma (touko-syyskuu 2024)

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI
Puhelinvaihte: 0295 016 000
kirjaamo.etela@avi.fi | www.avi.fi